

ד.א.ל.ז.ז.ר

עלון לשבת קודש

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

להצלחה ולשמירה על חיילנו במלחמה להחזרת החטופים בריאים ושלמים ולרפואת הפצועים

נושא השבוע: נישואין (סג)

כה' ניסן תשפ"ד 1523 (שנה כט')

ההפטרה: "ויהי דבר" (יחזקאל כב)

פרשת אזורי מות – שבת מברכיין

ראש חודש אייר יחול אי"ה ביום רביעי וחמישי מולדו ביום רביעי בשעה 12:41 ו-8 חלקים

"בזאת יבא אהרן אל הקדש" (טז, ז)

יש לפרש בדרך רמז, כי הנה ידוע, שלא יתכן שאדם יגיע לקדושה וטהרה ולמעלות נשגבות מבלי שילמד תורה, כי התורה מקדשת ומטהרת את האדם, וכבר אמרו רבותינו (אבות ב,ה) "אין בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד". ועוד נאמר בגמרא (עבודה זרה ב:): אין זאת אלא תורה שנאמר (דברים ד, מד) "וזאת התורה". וזהו שאומר הכתוב: "בזאת" – על ידי התורה שנקראת זאת, "יבא אהרן אל הקדש" – יוכל האדם להגיע אל הקדושה, שלימוד התורה יקדש ויטהר אותו ויגיע למדרגות גבוהות ונעלות ולמידות טובות.. (תורת הפרשה)

"וידבר ה' אל משה אזורי מות שני בני אהרן בקרבנתם לפני ה' וימותו" (טז, א)

משה רבינו כעס אחרי מות שני בני אהרן, על שני בניו הנותרים שכתוב (ויקרא י, טז): "ויקצוף על אלעזר ועל איתמר בני אהרן", ולבסוף התחרט על כך שנאמר (ויקרא י, כ): "וישמע משה ויטב בעיניו" וביאר רש"י: הודה ולא בוש להודות בטעותו.

גם המגיד שנשלח משמים למר"ן רבי יוסף קארו אמר לו שלא יכעס על שום דבר בעולם ואפילו בענייני תורה ומצוות מרוב גודל חומרתו של הכעס (כה"ח סופר סי' קע ס"ק ז).

השקפת היהדות

הכעס כגורם מרכזי להרס במשפחה ובחברה

כשהגיע הגאון רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, הלא הוא ה"חפץ חיים" לזקנה, נפטרה אשתו נשא אשא אחרת. כשהגיע חג סוכות הקים ה"חפץ חיים" את סוכתו באחת מפינות החצר כבכל שנה. והנה יצאה הרבנית ואמרה אל בעלה: "ר' ישראל מאיר, מקום זה לא מתאים לסוכה, אני סבורה שיש להקימה בצד השני של החצר". מבלי להרהר אחר דבריה ומבלי לכעוס על הזמן היקר והכוח שהלכו לאיבוד פירק את הסוכה ובנה במקום החדש. ואז יצאה הרבנית מהבית הסתכלה ואמרה: "ר' ישראל מאיר אני מתחרטת על עצתי ואני סבורה כעת שהמקום הראשון טוב יותר", ושוב לא אמר ה"חפץ חיים" כלום ופרק את הסוכה והרכיבה במקום הראשון... הרי לנו פרק בתורת הסבלנות...

עלינו לדעת שהכעס מהווה גורם מרכזי לפגיעה קשה בחיי נישואין ובקשרים חברתיים בין בני אדם. לכן חובה עלינו ללמוד כיצד להימנע מכעס בחיים בכלל ובחיי הנישואין בפרט (נמפורט בהלכות). ידוע חומרת הכעס שחז"ל והזוהר הקדוש הפליגו בעונשו ומצד השני בשכר הגדול למי שבולס כעסו, שכל המעביר על מידותיו [בפרט הכעס] מעבירים לו על כל פשעיו ועוד גדולות ונצורות... לכן אחים ואחיות יקרים! דעו כי הכעס אינו משתלם ומביא על האדם רעות רבות ח"ו, ולשון רכה תשבר גרם!

ע"פ "אור החיים" אופק תל אביב * לא לעיין בזמן תפילה * שקיעה 7:24-7:28 * סוף זמן ק"ש 8:30-8:33

יציאת שבת: 7:55

יציאת שבת: 7:55

כניסת שבת: 7:04

אבא נכנס אל החדר והעיניים שלו התאמצו מאוד לחיך. הייתי מאוד מתוח: "אבא, מה אמר הרופא?", אבא אחז בשתי כפות ידי ואמר: "יוסי, הרופא אמר שאתה חייב לעבור השתלת כליה ובדחיפות" שתקתי. ידעתי שהיום הזה יגיע וחששתי מאוד מפניו. ניתוח, איזה פחד!! הכליה הימנית שלי הפסיקה לעבוד כבר שהייתי בן 8, הכליה השמאלית תפקדה בתחילה, אך עם השנים אט אט התעייפה וכבר לא יכלה לעמוד בעומס. ההורים הנפלאים שלי וכל בני המשפחה התמסרו אלי מאוד ולא עזבו אותי לרגע, אך תמיד ריחפו מעל ראשנו המילים "השתלת כליה". "התשובות של הבדיקות הגיעו והן מראות בבירור שהכליה השמאלית על סף קריסה... אנו נמצאים תקופה ארוכה ברשימת המתנה להשתלה בארץ או בחו"ל ומחכים להודעה שימצא תורם מתאים... אך כעת שהמצב מחמיר מסוכן עוד להמתין", אמר לי אבא. עוד באותו יום הוא הלך להתייעץ עם הרב שלנו והוא פסק: "סעו לאמריקה, מהר ככל האפשר!" ומאז הכל קרה מהר, כעבור יומיים היינו בשדה התעופה. "הוי, ריבונו של עולם שלח לנו ישועה, ברך את הילד הזה ברפואה שלימה ושזו תהיה נסיעה קצרה ביותר ונוחה להצלחה בחו"ל למען בריאותו של יוסף אהרון בן דינה" לחש אבא בעודו מגלגל את כסא הגלגלים שלי. רופא ליווה אותנו והוא דאג שיקבלו אותנו בבי"ח בארה"ב. חיכינו בתור לבדיקה ביטחונית בטרמינל לפני העלייה למטוס, התור התקדם באטיות מחרידה, כשהגיע תורנו אמר הבודק הביטחוני לאבא בקול קשוח "תוריד, בבקשה את הכובע", הוא המשיך לצוות "תוריד בבקשה את החליפה", צוות הבודקים מישמש לאבא בכיסים, בביטנה, בתיק היד, הם מיששו בכובע מכל צדדיו, פתחו את התיק והוציאו משם תפילין, טלית וכמה ספרים. זה התחיל להראות מוזר, לא ראיתי שהם ערכו לאף אחד מהנוסעים שלפנינו כזאת בדיקה קפדנית, לפתע פקד אחד הבודקים לאבא הנבון "אדוני, נא להוריד נעלים", אבא חלץ את נעליו והם נלקחו לבדיקה, לא? לא ברור. הרופא אמר לבודק: "אדוני, תסלח לי, מה אתה חושב שאתה עושה? יש לי כאן ילד חולה!". אבא הניח יד על כתפו של הרופא: "אל תכעס, הכל לטובה, איי יוסי אתה בוכה? הם כנראה חושדים שיש לי יהלומים בסוליות", ניסה אבא להתבדח כדי להרגיע אותי. הרופא היה נסער: "ממתי בודקים בבטנה? בנעלים?... עשרות נוסעים סביבנו הביטו בנו והתלחשו. הרגשה נוראה צבטה את גרוני, יש לי אבא צדיק ובעל חסד, הם חושדים בכשרים, חבל! הרהרתי. אדם מבוגר גבה קומה הביט במחזה משועשע וסקרן, "עמוד בצד ותן מעבר לבאים אחריו" נשמעה לפתע פקודה נוספת, סומק של בושה עלה בפניו של אבא כשחלפו כולם על פניו כשהם מביטים בגרביים שלרגליו והוא ללא נעלים. האיש הגבוה נותר עומד שזון על עמוד שיש סמוך. חצי שעה חלפה ואנחנו עדיין ממתנים, אבא ניגש לאחד המאבטחים ושאל בקול רגוע: "סליחה, רציתי לדעת מתי אקבל חזרה את נעלי, הטיסה בעוד 5 דקות...". "תמתין אדוני, הביקורת שלך עדיין לא הסתיימה" ענה בקול צונן. לפתע נשמעה הודעה במערכת הכריזה לעלות למטוס "אדוני, אתה משוחרר" אמר הבודק. "אבל תחזירו לי את הנעלים..." ביקש אבא בתדהמה, "מצטער, הנעליים שלך עדיין נבדקות, אבל לך יש אישור לעלות", פרצי צחוק עטפו את אבא בבזיון, הוא שתק. אסף את חפציו והחל דוחף את כיסא הגלגלים לכיוון כבש המטוס, ההשפלה הזו שברה את ליבי ופרצתי בבכי. התיישבנו במקומות המסומנים "נוח לך, יוסי?" שאל אבא, השבתי בחיוב ואבא הוציא ספר תהילים קטן והחל לקרוא כשפניו רגועות ללא רמז למה שעבר בדקות האחרונות, ואני עצמתי עיניים מנסה להירדם. "תסלח לי, אדוני, אני יכול לשאול אותך משהו? שמי ריצ'רד קולינס מניו יורק", אבא חיך לעברו בעיניים טובות והשיב: "כן, מה תשאל ידידי? שמי אלכסנדר פריד". "תסביר לי מיסטר אלכסנדר, איך לא רתחת על ההשפלה שעשו לך

בבידוק הביטחוני? הם פשוט ביזו אותך! אחרי שעלית למטוס נזפתי בהם, תסביר לי לאן נעלם הכעס שלך?" אבא השיב: "אנחנו יהודים, ורבותינו חינונו כי כעס הוא עבודה זרה, כי מי שכועס על בני אדם וחושב שהם אלה שמרעים לו ומשפילים אותו, ואינו מכניס לליבו את העובדה שבזאת עולם הוא זה ששלח אותם למשימה זו הוא גאותו ואפילו כופר... הקב"ה אינו מייסר בחינם והחשבון שלו תמיד מדויק ומדוקדק. הרב שלנו תמיד אומר לנו: "לא עלתה לכעסן אלא כעסנות, אבל הנזק שנגרם לו בכעסו מחירו כבד הן בעוה"ז והן בעוה"ב. אתה מבין, אני מעדיף להישאר יחף ושמח מאשר כועס עם נעלים".

האיש הופתע מההסבר הלא צפוי, "ומה כבודו מחפש בארה"ב?" שאל, "כליה לכן שלי, כבר תקופה ארוכה אנו מחפשים והמצב מידרדר, למרות שאין לנו תורם מתאים וגם לא גייסנו את הסכום הדרוש לניתוח ולשאר ההוצאות. הרב שלנו הורה לנו לנסוע לאמריקה, וכעת אנו בדרך לבי"ח בניו יורק" האמריקני נראה המום, "אני רופא מומחה לכליות, אפשר לראות את התיק הרפואי של הילד?". אבא היסס והאיש שלף מכיסו כרטיס ביקור מהודר: פרופ' ריצ'רד קולינס-פרופ' לנפרולוגיה. איזו סיעתא דישמיא!! דקות ארוכות עיין הפרופ' במסמכים הרפואיים, הוא הוציא את המחשב האישי שלו ועיין בו דקות ארוכות ואמר: "תקשיב לי, הרב אלכסנדר, יש לי תורם בשבילכם. בעצם שני תורמים". "תורם? שני תורמים?" שאל אבא מבולבל.

"תקשיבו לי, אני הפרופ' המומחה ביותר בניו יורק והסביבה להשתלת כליות, יש לי את מאגר תורמי כליות הגדול ביותר בארה"ב ובאירופה, ולפי מה שאני רואה בתיק הרפואי, יש לי כליה מתאימה מתורם אמריקני יקר להשתלה ליוסי", אמר וצבט את לחיי.

"רגע, ומי התורם השני?", "אני, שכרי עבור ביצוע הניתוח הוא 50 אלף דולר, אבל אני אבצע אותו ללא תשלום..." אבא פער עיניו בתדהמה: "אני לא ביקשתי...". "הקורס שעשית לי בשעה האחרונה איך להימנע מכעס שווה הרבה יותר מ- 50 אלף דולר, פלוס נעליים שתקנה על חשבוני כשנגיע לניו יורק..." צחקנו. ואכן אבא קנה זוג נעליים בשדה התעופה וכעבור שבוע עברתי בהצלחה את ניתוח ההשתלה ומאז למעט בדיקות שגרתיות ותרופות קבועות אני בריא לחלוטין, ובחדר שלי תלויה כרזה באותיות גדולות: "מי שכועס, ידע שנגזר עליו להרויח ממון ובכעסו הוא אוכד ממנו" (רבי נחמן מברסלב). ולמטה הוספתי את הפירוש האישי שלי: "הכעס שאבא לא כעס, עשה אותי בריא".

הנהגות בין בני הזוג [טז]

פינת ההלכה

מידת הכעס (א) - כללי

א. מהו הכעס? באדם יש כוחות תת הכרתיים חיוביים ושליילים ותגובותיו כלפי הסובבים אותו הינו פועל יוצא של שיקול דעת של השכל, שיקול דעת זה גורם לתגובות מאוזנות ועצמת רגשות מופחתת עד כדי תגובה נורמלית.

במקרה של כעס מופר האיזון שגורם להתפרצות עקב איבוד שליטת השכל על הרגש, השינוי יכול לבוא לידי ביטוי בדרגות שונות החל מהבעת פנים כעוסה בלבד וכלה בהתפרצות קולנית שמלווה לעיתים במעשים שלילים (ס' כילד נאלץ מהכעס על הרב אברהם סייצון עמ' 12-13).

ב. מידת הכעס היא מידה רעה מאוד וראוי לאדם שיתרחק ממנה לחלוטין (הרמ"ם הל' דעות פ"ב הל' ג) ונזקיה ועונשיה רבים ונוראים (אורח מיערים לגר"מ טריוט עמ' 122), היא פוגעת בבריאותו הגופנית ונפשית של הכועס (גמ' קידושין מ"א) וגורמת לו לביזיון (גמ' ס"ט) וגם אין בה תועלת (אורח מיערים ס"ט).

ג. נזקיה ועונשיה של מידת הכעס רבים ונוראים ע"פ מאמרי חז"ל הבאים:

* כל הכועס, אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו, אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו (פסחים סו:) ראיה: משה רבינו שכתוב (במדבר לד, ד): "ויקצוף משה על פקודי חיל"... ונענש שנסתלקה ממנו חכמתו ואת ההלכות אמר אחר (לד, כא): "ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא". ואם נביא הוא נבואתו מסתלקת למדים מאלישע שכעס על המלך יהורם ונסתלקה ממנו הנבואה והיה צריך שינגנו לפניו שיעבור כעסו ותחזור נבואתו שכתוב (מלכים ב, ג): "ועתה קחו לי מגן והיה כגן המגן ותהי עליו יד ה'" (גמ' פסחים סו:).

* כל הכועס, משכח תלמודו ומוסיף טיפשות (גמ' נדרים כ"ב).

ראיה: שכתוב (קהלת ז, ט): "כי כעס בחיק כסילים ינוח", וכן כתוב (משלי יז, טז): "וכסיל יפרוש איולת" (סס).
 * כל הכועס אפילו פוסקים לו גדולה משמים מורידים אותו (גמ' פסחים כו:).
ראיה: כשבא שמואל למשוך למלך את אחד מבניו של ישי, רצה למשוך את אליאב בגלל מראהו המרשים אך הקב"ה אמר שלא, בגלל שהוא כעסן (סס).
 * כל הכועס זקנה קופצת עליו (מדרש תנחומא חיי שרה ב).
ראיה: נאמר במדרש אמר רבי יהושע בר נחמני מפני ארבעה דברים הזקנה קופצת על האדם: מפני היראה, מפני כעס בניו, מפני אשה רעה ומפני מלחמות... מפני כעס הבנים שכתוב (שמואל א, ב): "ועלי זקן מאוד וישמע את כל אשר יעשון בניו לכל ישראל".
 * כל הכועס בידוע שעוונותיו מרובים מזכויותיו (גמ' נדרים כב:).
ראיה: שנאמר במשלי (כט, כב): "ובעל חמה רב פשע" (גמ' סס).
 * כל הכועס כל מיני גיהנום שולטין בו. (גמ' נדרים כב:).
ראיה: שנאמר (קהלת יא, י): "והסר כעס מלבך והעבר רעה מבשרך", ואין רעה אלא גיהנום שנאמר (משלי טז, ד): "כל פעל ה' למענהו וגם רשע ליום רעה" (גמ' סס).
הסבר: הנה לכל עבירה ישנו מדור מיוחד וסוג גיהנום המתייחס אליו, היות והכעסן אין לו שליטה על מעשיו והוא עלול לעבור על כל מיני עבירות שבעולם ולכן אין לו גיהנום מיוחד אלא כל מיני גיהנום שולטים בו (ס' כילד ננלל מהכעס עמ' 24).
 * כל הכועס אפילו שכינה אינה חשובה כנגדו (גמ' נדרים כב: סס).
ראיה: שכתוב בתהילים (י, ד): "רשע כגובה אפו כל ידרוש אין אלוקים כל מזימותיו". פירש רש"י: רשע שיש לו חרון (כעס), אינו חושב שהשכינה כנגדו האוסרת עליו לכעוס (גמ' סס).
 * הכועס שמרוב כעסו קורע בגדיו או משבר כליו או עושה כל מעשה השחתה אחר יהיה בעיניך כעובד עבודה זרה, שכך אומנותו של יצר הרע: היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו עבוד עבודה זרה והולך ועובד (גמ' שבת קה:).
 * כל הכועס, הנפש שבגופו ששייך לנשמה, יורד לדרגה נמוכה יותר בגוף (ע"פ זוהר הקדוש פ' תולדות דף קפב ע"א). [הכוחות הרוחניים שלו מתמעטים והוא מרגיש פחות כוח להתמודד]
הסבר: האר"י הקדוש היה מקפיד בעוון הכעס יותר מכל שאר עבירות, ואפילו כועס בשביל מצוה. והיה נותן טעם לזה ואומר: כי הרי כל שאר העבירות אינן פוגמות בכל הגוף אלא כל עבירה פוגמת באיבר אחד אבל מידת הכעס פוגמת בכל הנשמה כולה ונכנסת נפש מצד הקליפה (כה"ח סופר סי' קע"א) ל, הבית היהודי לרב אהרן זכאי ח"ו סי' יד ס"ז).
 ד. הכעס פוגעת בבריאות הגופנית ונפשית של הכועס:
בבריאות הגופנית - מחקרים רפואיים מראים כי כשאדם כועס קצב פעימות ליבו מהיר ביותר עד כדי 180-220 לדקה במקום 60-80 לדקה [שהוא הנורמל], לחץ הדם עולה אף הוא במידה נכרת לקרוב ל-230 במקום 120 [שהוא הנורמל] וכל מערכת העיכול מתכווצת.
 דברים אלו יכולים להביא לשבץ לב או לחסימת עורקים, ולפעמים גם גורמים לאולקוס וכמו שאומרים "אתה לא מקבל אולקוס ממה שאתה אוכל אלא ממה שאוכל אותך" (ס' כילד ננלל מהכעס לגר"א סיטבון עמ' 17-18).
בבריאות הנפשית - הכעס מכביד עליו נפשית, גוזל ממנו אנרגיות רגשיות, הוא אינו יכול לחוש שמחה משום שהכעס שואב אותו, המחשבות סביב כעסים אלו לא נותנות לו להתרכז בחיים החולפים ולהנות מהילדים, משפחה, חברים, להתפלל וללמוד, והופכים אותו לטיפוס כעסן וכל דבר קטן מבעיסו בגלל שהוא טעון והופך לאיש מריר שאוכל את עצמו ובשרו נמק מכם (סס).
 ה. הכועס מבזה את עצמו בזה - חז"ל אומרים לנו שאם אתה רוצה להכיר את האדם באמת בדוק אותו בשלושה דברים (ערובין סה:): "אדם ניכר בכוסו בכיסו ובכעסו". אדם שכועס מאבד שליטה על עצמו וצועק, ולפעמים יותר מזה. אנשים מבזים בליבם אדם כזה שלא מסוגל לשלוט ברגשותיו ואף הם מתרחקים ממנו ולא מסוגלים לסבול את "שגעונותיו". החברה לא אוהבת אנשים שצועקים, כועסים ופוגעים.
 ו. אין תועלת בכעס והוא לא משיג את מטרתו - שאמרו חז"ל (גמ' קדושין מא.) "רגזן לא עלתה בידו אלא רגזנותו", כלומר שהכעסן לא ירוויח דבר מכעסו, שהרי מטרת כעסו היא לגרום לצד השני לקבל את דבריו ושיעשה אותם, אך בפועל ידוע שעל ידי כעסים וצעקות לא משיגים כלום כי הצד השני לא רק שלא מקבל אלא מרגיש מותקף ומאויים ומשיב מתקפת נגד, וזה תקף בין בחינוך ילדים בין בעל לאשתו ובין אדם לחברו.

לעלון האיחוד דרוש מפיץ בהתנדבות לחלוקה עלונים לחמישה בתי כנסת באזור ג' באשדוד
 כל שבוע לפנות לטל: 08-8644452

טל: 08-8644452 אתר העלון: alonhaihud.co.il דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com